

**AZƏRBAYCAN ŞAHMAT FEDERASIYASI
BƏSTƏÇİLİK KOMİSSİYASI**

Sədr: İlham Əliyev. **Katib:** Elmar Abdullayev.
Tel (WhatsApp): +994 50 515 40 99
E-mail: bestechi@mail.ru

«ŞAHMAT BƏSTƏÇİLİYİ» №27, sentyabr-oktyabr 2024

Redaktor: İlham Əliyev.
Üz qabığımmın dizaynı: Azər Rəhmanov və Sabir Babayev.
Redaksiya heyəti: Rauf Ələvsətzadə, Salman Cavadzadə,
Elmar Abdullayev, Aqşin Məsimov, Muradxan Muradov, Şaiq Quliyev.

CIRTDAN / JIRTDAN 2024

(+=, #2, #3, #N)

Jurnal 2003-cü ildən dərc olunur.

«CIRTDAN 2024»

(#2, #3, #N, +=)

Azərbaycan Şahmat Federasiyası Şahmat Bəstəçiliyi Komissiyası məsələ və etüdlərin tərtibi üzrə «CIRTDAN» yarışını elan edir. Cırtan (ENG – Jirtan, RUS – Джиртдан) – Azərbaycan nağıllarının ən məşhur qəhrəmanlarından biridir. O, milli kimlik, cəsarət və zehni ilə fərqlənir. Cırtan ağıllı bir yeniyetmə oğlandır, boyunun kiçik olduğuna görə belə adlanıb. Nağılda o nəhəng Divə hiylə gələrək, dostlarını xilas edir. Azərbaycan şahmat bəstəçiliyində daşların sayı 5-dən artıq olmayan məsələ və etüdlər “Cırtan” adlanır.

Bölmələr və hakimlər:

- 1) İkigedişli (#2) – Kənan Vəlixanov (Azərbaycan).
- 2) Üçgedişli (#3) – Aleksandr Melniçuk (Rusiya).
- 3) Çoxgedişli (#N) – Aleksandr Melniçuk (Rusiya).
- 4) Etüdlər (+=) – Jan Sprenger (İtaliya).

Yarışın ilkin və son təltifi bütün iştirakçıların elektron ünvanına göndəriləcək. Son nəticə “Şahmat bəstəçiliyi” jurnalında və AŞF-nin www.asf.org.az saytında dərc olunacaq.

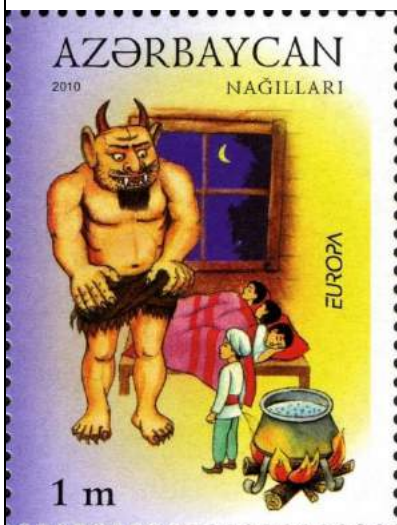
Yarışın direktoru: Elmar Abdullayev (Azərbaycan).

Cırtan (daşların sayı 5-dən artıq olmayan) məsələ və etüdləri hər müəllifdən 3-dən artıq olmayaraq, 15.07.2024-cü il tarixinədək yarışın direktorunun elektron ünvanına göndərmək lazımdır. E-mail: abdullaev-elmara@bk.ru

Şahmat bəstələri hakimlərə anonim olaraq, yəni müəlliflər göstərilmədən göndəriləcək.

«JIRTDAN 2024»

(#2, #3, #N, +=)

Azerbaijani Commission of Chess Composition announced composing tournament «Jirtan 2024» (#2, #3, #N, +=). Jirtan is a problem or study with not more than 5 pieces (including kings). Some history: Jirtan (AZE – Cırtan) is one of the most popular character of Azerbaijani fairy tales. He is distinguished by his national identity, courage and wittiness. Jirtan is an intelligent youngster with tiny height. «Jirtan» is translated from Azerbaijani as small, tiny. In a fairy tale he saved his friends outwitting giant Div.

Section and judges:

- 1) Tvomovers (#2) – Kenan Velikhanov (Azerbaijan).
- 2) Threemovers (#3) – Aleksandr Melnichuk (Russia).
- 3) Moremovers: (#N) – Aleksandr Melnichuk (Russia).
- 4) Studies (+=) – Jan Sprenger (Italy).

Send the maximum 3 baby compositions to the director of the competition Elmar Abdullayev. E-mail: abdullaev-elmara@bk.ru

Please send problems in WORD and studies PGN files. Problem and studies will be sent to the judges anonymously. Closing date: 15.07.2024. Award: 2024.

CIRTDAN 2024 (#2 – İkigedişli / Twomovers) İLKİN TƏLTİF / PROVISIONAL AWARD

Təşkilatçı / Organizers: Azərbaycan Şahmat Bəstəçiliyi Komissiyası / Azerbaijan Chess Composition Commission.

Yarışın direktoru / Tournament director: Elmar Abdullayev (Azərbaycan).

Təltifin dərci / Award publication: “Şahmat bəstəçiliyi” jurnalı №27, 2024 / "Shahmat bestechiliyi" magazine #27, 2024.

Yarışa 11 ölkədən 13 müəllif 27 ikigedişli məsələ göndərmişdi / 27 problems from 13 authors 11 countries: **Azerbaijan** (Salman Javadzade), **Belarus** (Alexander Varitskiy), **Czech Republic** (Miroslav Svitek), **Germany** (Udo Degener), **Italy** (Alberto Armeni), **Netherlands** (Bas de Haas), **Russia** (Pavel Murashev, Alexander Pankratyev), **Slovakia** (Zoltan Labai), **Spain** (José Miguel Abad), **USA** (Rauf Aliovsadzade), **Ukraine** (Mykola Cherniavskiy, Mykhailo Galma).

Turnirin direktorundan 27 adsız, yəni müəllifi göstərilməyən cırtndan məsələlər aldım. Bunlardan bir neçə məsələnin səlafi tapıldı. Bir çox məsələlər, bəstəçiliyin müasir tələblərinə cavab vermir, beləki, bu məsələlərdə məzmun çox zəifdir.

№1. Alexander Varitskiy (Belarus), Şg4-Şh6. Sələf / Anticipation: www.yacpdb.org/#128543

№3. Alberto Armeni (İtaliya), Şc4-Şe4. Sələf / Anticipation: www.yacpdb.org/#151700

№4. Alberto Armeni (İtaliya), Şg5-Şe7. Bütün giriş gedişləri qara şahın azad xanasını zəbt edir.

№5. Bas de Haas (Niderland), Şd3-Şa6. Sələf / Anticipation: www.yacpdb.org/#138132

№7. Pavel Murashev (Rusiya), Şc3-Şa6. Zero məsələləri heç sevmirəm.

№10. Rauf Aliovsadzade (ABŞ), Şc8-Şa8. Çox sadədir.

№12. Jose Miguel Abad (İspaniya), Şa8-Şa6. Bütün giriş gedişləri kobuddur.

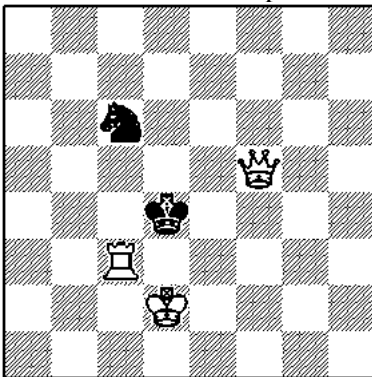
№16. Alexander Pankratyev (Rusiya), Şd5-Şb6. Sələf / Anticipation: www.yacpdb.org/#151044

№17. Alexander Pankratyev (Rusiya), Şg6-Şe5. Oyun kobuddur.

8. Pavel Murashev (Rusiya)

CIRTDAN 2024

1-ci mükafat / 1st prize

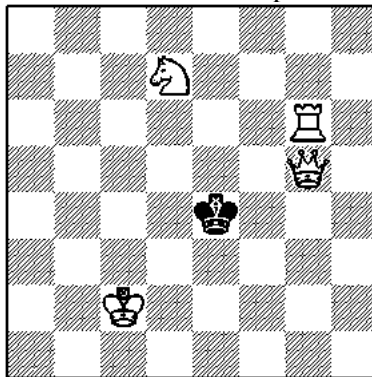

#2 b) $q\text{c}6=q\text{c}6$, 3+2
c) $q\text{c}6=\text{c}6$, d) – $q\text{c}6$

9. Pavel Murashev (Rusiya)

CIRTDAN 2024

2-ci mükafat / 2nd prize

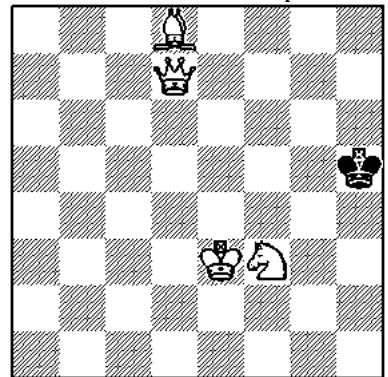

#2 b) $\text{c}7\text{d}7\rightarrow\text{e}3$, 4+1
c) $\text{c}7\text{g}6\rightarrow\text{d}6$

18. Miroslav Svitek (Çexiya)

CIRTDAN 2024

3-cü mükafat / 3rd prize

#2 b) $\text{c}7\text{d}7\rightarrow\text{d}6$ 4+1

№8. Pavel Murashev (Rusiya). a) $1.\text{c}5!$ – $2.\text{d}5\#$ (A) $1...\text{e}7/\text{b}4/\text{e}5$ $2.\text{e}5\#$ (B).

- b) *1...♙e4 2.♚c5# 1.♞e6? – 2.♞c4# (C) 1...♙d5 (a) 2.♞e3# – buqələmun (kəltə) ək-səda mat, 1...♙b5!. Həll: **1.♞c5!** – 2. ♞e5# (B) 1...♙d5 (a) 2.♞xd5# (A).
- c) 1.♞c5?? pat 1. ♞h5? zz, 1...♙e4 2.♞c4#, 1...c5! Həll: **1.♞e6!** 1...c5 2.♞c4# – təhlükə / threat.
- d) 1.♞e6?? pat 1.♞e3? – 2.♞e4#, 1...♙c4! 1.♞b5? – 2.♞c4# (C), 1...♙e4! (b). Həll: **1.♞h5!** zz, 1...♙e4 (b) 2.♞c4# (C). Yalnız le Grand, matların dəyişməsi, yanlış izlər digər əkizlərdə həllə çevrilir. Dombrovskis paradoksu. Əla əkizlər, möhtəşəm məzmun!

№9. Pavel Murashev (Rusiya). a) 1.♞f6? – 2.♞e5# (A), 1...♙d4! (a). 1.♞c6? – zz, 1...♙d4 (a) 2.♞e5# (A), 1...♙f3! (b), 1.♞a6? – zz, 1...♙d4 (a) 2.♞a4#, 1...♙f3!. **1.♞g3!** – zz, 1...♙d4 (a) 2.♞d3#, 1...♙f5 2.♞g4# (B) (1...♙d5 2. ♞d3#).

b) 1.♞g4+? (B) 1...♙e5 2.♞e6# (C), 1...♙xe3!, 1.♞d5+? (D) 1...♙f4 2.♞g2# (E), 1... ♙xe3! (c), 1. ♞g2? (E) – zz, 1...♙f3 (b) 2.♞e3#, 1...♙d4!. **1.♙d2!** – zz, 1...♙d4 (a) 2.♞d5# (D), 1...♙f3 (b) 2. ♞f5#.

c) 1.♙d2? – 2.♞g4# (B), 1...♙f3!, 1.♞e6+? (C), 1...♙d4 (a) 2.♞c5#, 1...♙f3!. **1.♞f6!** – zz, 1...♙e3 (c) 2.♞e6# (C). Daha bir çox fazalı oyun. Dombrovskis paradoksu (aA) ilə ilk gedişdə seçim. Xarkov-2 mövzusu ilə iki matın dəyişməsi (a – 1x5). Ağların hərəkət funksiyalarının dəyişməsi (A, B, C, D, E): Urania (B), matların transferi ilə (C), Bannı mövzusu (Dc!, C?a – aD, cC). Qara şahın xaçı (d4, e5, f4, e3).

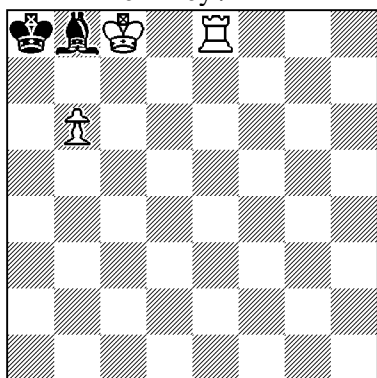
№18. Miroslav Svitek (Çexiya). 1.♞h7+? (A) ♙g4! (d), 1.♞h3+? (B) ♙g6! (c), 1.♞f5+? ♙h6! (a), 1.♞f7+? ♙h6 (a) 2.♙g5# (C) (mm) 1...♙g4! (d), 1.♙g5? (C) zz, 1...♙g6! (c), 1.♞h4? zz, ♙h6! (a), 1.♞e5? – 2.♞h7# (A) / 2.♞h3# (B) 1...♙h6! (a). Həll: **1.♞g5!** suqsvanq, 1...♙h6 (a) 2.♞h7# (A) (mm), 1...♙h4 (b) 2.♞h3# (B) (mm), 1... ♙g6 (c) 2.♞h7#.

b) 1.♞e7? – 2.♞g5# 1...♙h6! (a) 1...♙g6! (c) 1...♙g4! (d), 1.♞g3? – 2.♞g5# 1...♙h6! (a), 1.♞f4? – 2.♞g5# 1...♙g6! (c), 1.♞f6? – 2.♞g5# 1...♙g4! (d), 1.♞h4? – 2.♞g6# (D) 1...♙g4! (d). Həll: **1.♞g1!** suqsvanq, 1...♙g4 (d) 2.♞g6# (D). Həll fazasının giriş gedişi qara şahı azad xana verməklə. Əlavə olaraq, müəllifin qeyd etdiyi kimi Urania, Dombrovskis, gedişlərin funksiyasının və matların dəyişməsi, düzgün matlar.

6. Udo Degener (Almaniya)

CIRTDAN 2024

Fəxri rəy / HM

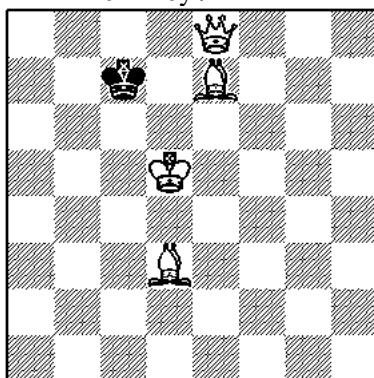
#2

3+2

19. Miroslav Svitek (Çexiya)

CIRTDAN 2024

Fəxri rəy / HM

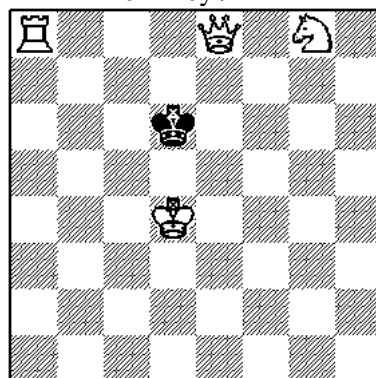
#2

4+1

20. Miroslav Svitek (Çexiya)

CIRTDAN 2024

Fəxri rəy / HM

#2

4+1

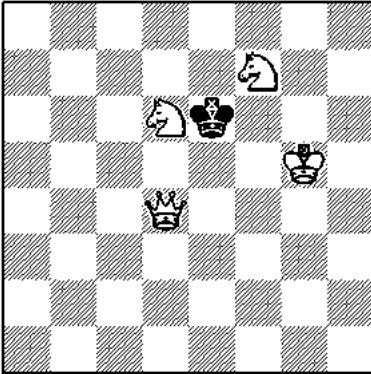
№6. Udo Degener (Almaniya). 1...♙c7 2.♙xc7#. 1.♞e3? ♙d6!, 1.♞e7? ♙c7!. Həll: **1.♞e4!** 1...♙a7 2.b7#, 1...♙~ 2.♞a4#. Ağ-qara korreksiya. Maraqlıdır ki, bazada bənzər məsələ tapılmadı.

№19. Miroslav Svitek (Çexiya). 1.♔a6? – 2.♖d8# A 1...♗b6! a, 1.♔d6+? ♗b7 b 2.♖b8# B, 1...♗b6! a. 1.♔b4? suqsvanq, 1...♗b6 a 2.♖b8# B, 1...♗b7! b. Həll: 1.♖a8! suqsvanq, 1...♗d7 2.♖d8# A, 1...♗b6 a 2.♔d8#. Matların, müdafiənin və gedişlərin funksiyasının dəyişməsi.

№20. Miroslav Svitek (Çexiya). 1.♖a6+? A 1...♗c7! b, 1.♖f7? – 2.♖a6# A 1...♗c6!, 1.♖b5? suqsvanq, 1...♗e6 a 2.♖d5# 1...♗c7! b. Həll: 1.♗e7! suqsvanq, 1...♗e6 a 2.♖a6# A, 1...♗c7 b 2.♖c6#. Matların və gedişlərin funksiyasının dəyişməsi (Urania).

14. Mykola Cherniavskiy (Ukrayna)
CIRTDAN 2024

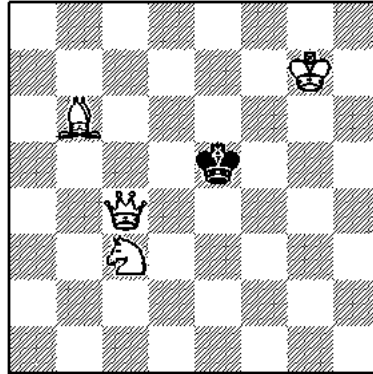
Tərifnamə / Commendation

#2 b) ♗f7→b8, 4+1
c) ♗f7→b5, d) ♗d6→h7

15. Mykola Cherniavskiy (Ukrayna)
CIRTDAN 2024

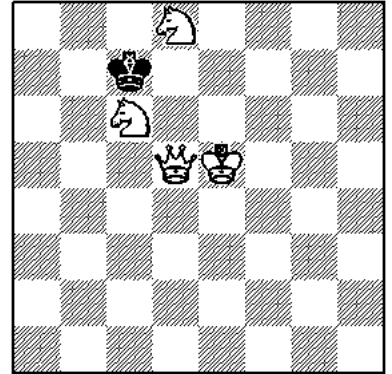
Tərifnamə / Commendation

#2 b) ağ ♖c3 4+1

21. Zoltan Labai (Slovakiya)
CIRTDAN 2024

Tərifnamə / Commendation

#2 4+1

14. Mykola Cherniavskiy (Ukrayna). a) 1.♗f5? – 2.♗d8# 1...♗xf7! Həll: 1.♖a4! 1...♗e7 2.♖e8#, 1...♗d5 2.♖c4#. b) 1.♗g6! 1...♗e7 2.♖f6#. c) 1.♖e4+! 1...♗d7 2.♖e8#. d) 1.♗g6? – 2.♖d6# 1...♗e7! Həll: 1.♗e5! 1...♗e7 2.♖d7#. Məsələnin birinci hissəsi məlumdur www.yacpdb.org/#159527, müəllif əkizlər vasitəsilə oyunu genişləndirməyə çalışıb.

№15. Mykola Cherniavskiy (Ukrayna). 1.♔c5? ~ 2.♖e4# 1...♗f5!, 1.♔e3? ~ 2.♖d5#, 1...♗f5 2.♖e4# 1...♗d6! Həll: 1.♔d8! 1...♗f5 2.♖e4#, 1...♗d6 2.♖d5#.

b) 1.♗g6? ~ 2.♔c7# 1...♗d6! Həll: 1.♖f7! 1...♗e4 2.♖e3#, 1...♗d6 2.♔c7# Dombrovskis. B əkizində hər iki giriş gedişinin qara şahın azad xanasını zəbt etməsi, təəssüratı azaldır.

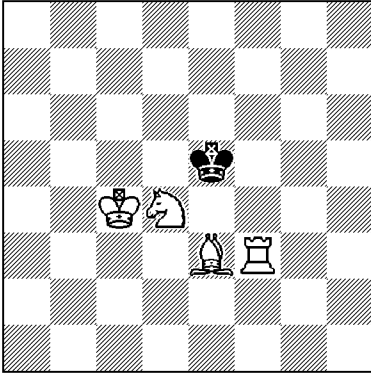
№21. Zoltan Labai (Slovakiya). 1...♗b6 (a) 2.♖a5#. 1.♖b3? – 2.♖b7# (A) 1...♗d7!, 1.♖f7+? ♗c8 (c) 2.♖b7# (A) 1...♗b6! (a), 1.♗e7? – 2.♖d6#, 1...♗b8 (b) 2.♖b7# (A) 1...♗b6! (a), 1.♗e5~? suqsvanq 1...♗b6 (a) 2.♖a5# 1...♗c8! (c). Həll: 1.♗e6! suqsvanq, 1...♗b6 (a) 2.♖a5#, 1...♗c8 (c) 2.♖d7#. Çoxfazalı oyun. ♗c8 gedişinə mat dəyişir.

« İLHAM ƏLİYEVİN YOUTUBE KANALI »

505 videodan ibarət şahmat kanalında şahmat dərsləri, kombinasiyalar, etüdlər, məsələlər həll edə bilərsiniz və şahmat mövzulu bir çox videolarla tanış ola bilərsiniz. Bu mövzuda daha çox video görmək istəyirsinizsə, kanala abunə olaraq dəstək olun.

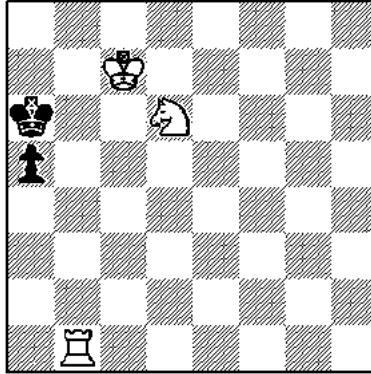
[Chessmess2013](https://www.youtube.com/channel/UC...)

2. Alberto Armeni (İtaliya)
CIRTDAN 2024
Tərifnamə / Commendation

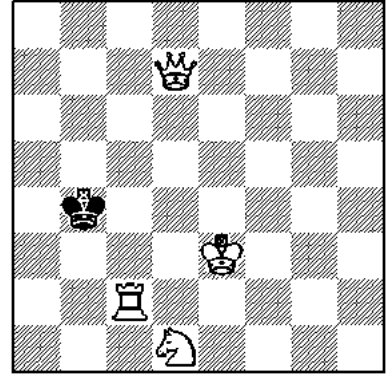
#2 4+1

11. Rauf Aliovsadzade (ABS)
CIRTDAN 2024
Tərifnamə / Commendation

#2 3+2

13. Mykola Cherniavskiyi (Ukrayna)
CIRTDAN 2024
Tərifnamə / Commendation

#2 b) ♔e3→c6, 4+1
c) ♖d7↔♜c2

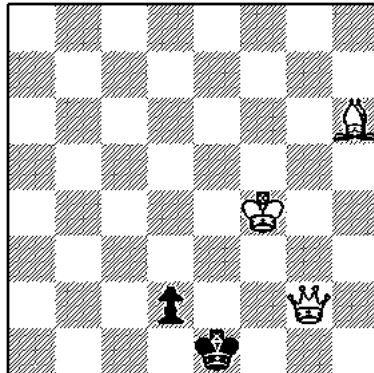
№2. Alberto Armeni (İtaliya). 1. ♔h6? / ♔g5? zz, ♔e4 2. ♜e3# 1... ♔d6!, 1. ♜f8? zz, ♔e4. 2. ♜e8# 1... ♔d6! Həll: 1. ♜f7! 1... ♔e4 2. ♜e7#, 1... ♔d6 2. ♔f4#.

№11. Rauf Aliovsadzade (ABS). Tematik yanlış iz: 1. ♘c6? zz, 1...a4! (Qeyri tematik yanlış iz: 1. ♜b8? ♔a7!). Həll: 1. ♜a1! zz, 1... ♔a7 2. ♜xa5#, 1...a4 2. ♜xa4#.

№13. Mykola Cherniavskiyi (Ukrayna). 1. ♖b7+? ♔a4/a5 2. ♜a2# 1... ♔a3!, 1. ♘b2? (2. ♖a4#), 1... ♔a5! Həll: 1. ♘c3! 1... ♔c4/a5 2. ♖b5#, 1... ♔b3/a3 2. ♖a4#, 1... ♔c5 2. ♘d5#.
b) 1. ♖h3? ♔a5 2. ♖a3# 1... ♔a4! Həll: 1. ♜b2+! 1... ♔a4/a3/a5 2. ♖a7#, 1... ♔c4 2. ♖d5#.
c) 1. ♜b7+! 1... ♔a3 2. ♖b3#, 1... ♔a5 2. ♜a2#

27. Salman Javadzade (Azərbaycan)
CIRTDAN 2024

Xüsusi tərifnamə / Special commendation

#2 3+2

№27. Salman Cavadzadə (Azərbaycan). 1. ♔g3! 1... ♔d1 2. ♖xd2#, 1...d1 ♖/♜ 2. ♖f2#, 1...d1 ♘ 2. ♔d2#. 87 yaşlı veteran bəstəçimiz C.H.S.Kipping-in 1923-cü il məsələsindəki (www.yacpdb.org/#127513) ideyanı qənaətcil halda həyata keçirib. Ancaq qara piyadanın filə çevrilməsi zamanı “d2” xanasındakı dualı (1...d1 ♔ 2. ♔d2# və 2. ♖f2#) aradan qaldıra bilməyib.

Çağdaş dövrümüzdə şahmat bəstəçiliyində, xüsusilə “Cırtan” məsələlərdə yeni ideyalar tapmaq çox çətinidir. Buna baxmayaraq, bu sahədə çalışan, daimi axtarışda olan həmkarlara təşəkkürlər. Qalibləri təbrik edir, bütün iştirakçılara yaradıcılıq uğurları arzulayıram!

**Hakim / Judge: Kənan Vəlixanov (Xırdalan, Azərbaycan),
Beynəlxalq hakim, FIDE ustası.**

İradlar 31.08.2024 tarixə kimi qəbul edilir: abdullaev-elm@bk.ru
The award is open to 31.08.2024. All claims to: abdullaev-elm@bk.ru

